ĢENERĀLADVOKĀTA JANA MAZAKA [*JÁN MAZÁK*] SECINĀJUMI, sniegti 2010. gada 8. jūlijā [1]

1. Šis *Verwaltungsgericht Schwerin* [Švērinas Administratīvās tiesas] (Vācija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Regulas (EK) Nr. 1782/2003 40. panta 5. punktu [2]. Būtībā pamatlietā Grotesam [*Grootes*] ir strīds ar *Amt für Landwirtschaft Parchim* [Parhimas Lauksaimniecības pārvaldi], turpmāk tekstā — "*Amt*") par statusu, kas piešķirams noteiktam zemes gabalam (turpmāk tekstā — "zemes gabals, par kuru ir strīds"), vai tā ir aramzeme vai ganības. Šis jautājums ir būtisks, lai aprēķinātu tiesību uz maksājumiem summu [3].

I — Atbilstošās tiesību normas

A — *Eiropas Savienības tiesiskais regulējums*

2. Regulā Nr. 1782/2003 ir paredzēts ieņēmumu atbalsts lauksaimniekiem, kas tiek saukts par vienreizējo maksājumu shēmu (turpmāk tekstā — "VMS"). Regulas 40. pantā ar nosaukumu "Ārkārtas apstākļi" ir noteikts:

"1. Atkāpjoties no 37. panta, lauksaimniekam, kura ražošanu pārskata periodā [laikposmā] negatīvi ietekmēja *force majeure*

1 — Oriģinālvaloda — angļu.

2 — Padomes 2003. gada 29. septembra Regula (EK) Nr. 1782/2003, ar ko izveido kopīgus tiešā atbalsta shēmu noteikumus saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku un izveido dažas atbalsta shēmas lauksaimniekiem, un groza Regulas (EEK) Nr. 2019/93, (EK) Nr. 1452/2001, (EK) Nr. 1453/2001, (EK) Nr. 1454/2001, (EK) Nr. 1868/94, (EK) Nr. 1251/1999, (EK) Nr. 1254/1999, (EK) Nr. 1673/2000, (EEK) Nr. 2358/71 un (EK) Nr. 2529/2001 (OV L 270, 1. lpp.), kas grozīta ar Padomes Regulu (EK) Nr. 319/2006 (OV L 58, 32. lpp.) (turpmāk tekstā — "regula"). Var norādīt, ka regulas dēļ līdz šim no valstu tiesām ir saņemti 10 lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu: skat. 2008. gada 11. marta spriedumu lietā C-420/06 *Jager* (Krājums, I-1315. lpp.), 2009. gada 16. jūlija spriedumu lietā C-428/07 *Horvath* (Krājums, I-6355. lpp.), 2009. gada 22. oktobra spriedumu lietā C-449/08 *Elbertsen* (Krājums, I-10241. lpp.), 2010. gada 21. janvāra spriedumu lietā C-470/08 *van Dijk* (Krājums, I-603. lpp.), 2010. gada 20. maija spriedumu lietā C-434/08 *Harms* (Krājums, I-4431. lpp.) un šādas izskatīšanā esošās lietas: lietu C-61/09 *Niedermair-Schiemann* (kurā sniedzu atzinumu 2010. gada 11. maijā), lietu C-133/09 *Uzonyi*, lietu C-153/09 *Agrargut Bäbelin*, apvienotās lietas C-230/09 un C-231/09 *Etling* un *Etling* un lietu C-536/09 *Omejc*.

3 — Šķiet, ka *Land Mecklenburg-Vorpommern* [Meklenburgas—Priekšpomerānijas zeme) piemērojamā platībatkarīgā summa par aramzemi ir EUR 308,50 par hektāru, kamēr tikai EUR 59,84 par pastāvīgo ganību hektāru.

gadījums vai ārkārtas apstākļi, kas notika pirms pārskata perioda [laikposma] vai tā laikā, ir tiesības pieprasīt, lai pamatsummu aprēķinātu, pamatojoties uz to kalendāro gadu vai gadiem pārskata periodā [laikposmā], kurus neietekmēja *force majeure* gadījums vai ārkārtas apstākļi.

[..]

3. Par *force majeure* gadījumu vai ārkārtas apstākļiem, kompetentajai iestādei iesniedzot attiecīgos pierādījumus, attiecīgais lauksaimnieks rakstiski informē iestādi, to darot termiņā, kas jānosaka katrai dalībvalstij.

4. Par *force majeure* vai ārkārtas apstākļiem kompetentā iestāde atzīst, piemēram, šādus gadījumus:

a) lauksaimnieka nāve;

b) lauksaimnieka ilgstoša darbnespēja;

c) nopietna dabas katastrofa, kas būtiski ietekmē saimniecības lauksaimniecības zemi;

d) lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanai paredzēto ēku nejauša nopostīšana saimniecībā;

e) epizootija, kas ietekmē visus lauksaimniekam piederošos lauksaimniecības dzīvniekus vai daļu no tiem.

5. Šā panta 1., 2. un 3. punktu piemēro *mutatis mutandis* tiem lauksaimniekiem, kuriem pārskata perioda laikā [laikposmā] ir bijušas lauksaimnieciskās un ekoloģiskās saistības saskaņā ar Regulu (EEK) Nr. 2078/92 [OV L 215, 85. lpp.] un Regulu (EK) Nr. 1257/1999 [OV L 160, 80. lpp.] [..].

Gadījumā, kad saistības attiecas gan uz pārskata periodu [laikposmu], gan uz šā panta 2. punktā minēto periodu [laikposmu], dalībvalstis atbilstīgi objektīviem kritērijiem un

tā, lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret lauksaimniekiem un novērstu tirgus un konkurences izkropļošanu, nosaka pamatsummu saskaņā ar sīki izstrādātiem noteikumiem, kas jāparedz Komisijai saskaņā ar 144. panta 2. punktā minēto procedūru."

3. Regulas 5. nodaļas ar nosaukumu "Reģionālā un fakultatīvā izpilde" 1. iedaļā dalībvalstīm ir ļauts ieviest VMS reģionālā līmenī. Saskaņā ar regulas 58. panta 1. un 3. punktu dalībvalsts var nolemt piemērot 1.–4. nodaļā noteikto VMS reģionālā līmenī, sadalot 41. pantā minēto maksimāli pieļaujamo daudzumu starp reģioniem atbilstīgi objektīviem kritērijiem.

4. Regulas 59. panta 1. punktā ir paredzēts, ka "[a]ttiecīgi pamatotos gadījumos un atbilstīgi objektīviem kritērijiem dalībvalsts var sadalīt reģionālo maksimāli pieļaujamo daudzumu kopējo apjomu, kas noteikts saskaņā ar 58. pantu, vai tā daļu starp visiem lauksaimniekiem, kuru saimniecības atrodas attiecīgajā reģionā, ieskaitot tos, kas neatbilst 33. pantā minētajam atbilstības kritērijam". 59. panta 3. punktā ir noteikta aprēķina norma, lai aprēķinātu tiesību uz maksājumu summu reģionālā maksimāli pieļaujamā daudzuma kopējās summas daļējas sadales gadījumā.

5. Saskaņā ar regulas 61. pantu ar nosaukumu "Zālaugu platības" "[g]adījumā, ja piemēro 59. pantu, dalībvalstis atbilstīgi objektīviem kritērijiem var reģionālā maksimāli pieļaujamā daudzuma vai tā daļas robežās noteikt arī dažādas vienības vērtības tām tiesību uz maksājumu summām, kas jāpiešķir 59. panta 1. punktā minētajiem lauksaimniekiem, par hektāriem, kuros atrodas zālaugu platības datumā, kas paredzēts platībatkarīgā atbalsta pieteikumiem par 2003. gadu, un par jebkuru citu hektāru, par kuru ir tiesības pretendēt uz atbalstu, vai alternatīvi par hektāriem, kuros atrodas pastāvīgās ganības datumā, kas paredzēts platībatkarīgā atbalsta pieteikumiem par 2003. gadu, un par jebkuru citu hektāru, par kuru ir tiesības pretendēt uz atbalstu".

6. Komisijas Regulas (EK) Nr. 795/2004[4] 6. nodaļā ir 1. iedaļa ar nosaukumu "Reģionālā izpilde". Šajā iedaļā 38. panta 1.–3. punktā ir noteiktas vairākas regulas 59. panta 1. un 2. punkta piemērošanas normas. Regulas Nr. 795/2004 38. panta 4. punktā ir noteikts, ka "[regulas] 40. pantu un šīs regulas 16. pantu piemēro *mutatis mutandis*".

4 — 2004. gada 21. aprīļa Regula, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus par to, kā īstenot vienreizējo maksājumu shēmu, kura paredzēta [Regulā (EK) Nr. 1782/2003] (OV L 141, 1. lpp.), kas grozīta ar Komisijas 2004. gada 29. oktobra Regulu (EK) Nr. 1974/2004 (OV L 345, 85. lpp.) (turpmāk tekstā — "Regula Nr. 795/2004").

B — *Valsts tiesiskais regulējums*

7. Saskaņā ar VMS ieviešanas likuma (*Betriebsprämiendurchführungsgesetz* (*BetrPrämDurchfG*)) (turpmāk tekstā — "Ieviesošais likums") 2. panta 1. punktu vienreizējs maksājums ir piešķirams reģionālā līmenī no 2005. gada 1. janvāra saskaņā ar likumā un VMS piemērojošā regulējumā noteikto kārtību.

8. Ieviesošā likuma 5. panta 1. punktā ir noteikts, ka vienreizējā maksājuma pamatsummu saskaņā ar regulas 59. panta 1. un 3. punktu, lasot tos kopsakarā, katram lauksaimniekam veido saimniecības individuālā summa un platībatkarīgā summa.

9. Ieviesošā likuma 5. panta 3. punktā ir noteikts, ka "platībatkarīgo summu 2005. finanšu gadam aprēķina šādi:

1. Individuālo summu summa, kas definēta 2. pantā katram reģionam, tiek atskaitīta no katra 4. panta 1. punktā definētā reģionālā maksimāli pieejamā daudzuma.

2. Atlikušo reģionālā maksimāli pieejamā daudzuma daļu, kas iegūta pēc atskaitīšanas atbilstoši 1. punktā definētajām normām, sadala saskaņā ar [regulas] 59. panta 3. punkta pirmo daļu starp tajā minētajām platībām, pamatojoties uz hektāru skaitu, ar nosacījumu, ka katrā reģionā tiek ievērots 2. pielikumā noteiktais samērīgums starp summu, kas pamatota uz lielumu uz hektāru, par kuru var saņemt maksājumu, kurš 2003. gada 15. maijā tika izmantots kā pastāvīgas ganības, un summu, kas pamatota ar lielumu uz hektāru, par kuru var saņemt maksājumu, par citiem apgabaliem [..]".

10. Ieviesošā likuma 2. pielikumā ir tabula ar proporcijām, kas jāņem vērā starp platībām, kuras atvēlētas pastāvīgām ganībām, un platībām, kuras atstātas cita veida izmantošanai, kas attiecībā uz Meklenburgas—Priekšpomerānijas zemi veido proporciju 1 no pārējām platībām un 0,194 — pastāvīgajām ganībām.

11. Ieviesošā likuma 13. panta 2. punktā ir norādīts, ka, nosakot pamatsummu, saimniecības individuālā summa un platībatkarīgā summa jāaprēķina, pamatojoties uz kalendāro gadu pirms dalības lauksaimnieciskā un ekoloģiskā pasākumā.

II — Fakti un uzdotie prejudiciālie jautājumi

12. 1994. gadā attiecīgais zemes gabals, kas pirms tam bija aramzeme, tika pārvērsts ganībās, lai no *Staatliches Amt für Umwelt und Natur for Lübz* (Lībcas Valsts vides un dabas pārvalde) (turpmāk tekstā — "*StAUN*") saņemtu atbalstu ganību izmantošanai, kas veicina dabas saglabāšanu.

13. Pamatojoties uz Regulu Nr. 2078/92, 1999. gadā tika noslēgts jauns pārvaldības līgums ar *StAUN*, saskaņā ar kuru laikposmā no 1999. gada janvāra līdz 2003. gada decembrim attiecīgais zemes gabals bija jāizmanto kā pastāvīgas ganības. 2002. gada 1. oktobrī Grotess līgumsabiedrībā ar savu tēvu saņēma minēto zemes gabalu turējumā un saskaņā ar 2003. gada 3. marta papildlīgumu līgumsabiedrība no 2002. gada 31. decembra pārņēma no 1999. gada līguma izrietošās tiesības un pienākumus. Pēc tam Grotess vadīja saimniecību pats.

14. Attiecīgais zemes gabals tika pārvērsts aramzemē un 2004. gada pavasarī tika apsēts ar skābbarības kukurūzu. Ar 2005. gada 6. maija vēstuli Grotess lūdza, lai tiesības uz maksājumu saistībā ar zemes gabalu tiktu pamatotas uz aramzemi, nevis uz ganībām. Ar 2006. gada 27. februāra paziņojumu *Amt* aplūkoja attiecīgo zemes gabalu kā pastāvīgas ganības. Grotess pārsūdzēja šo paziņojumu, iesniedzot sūdzību, kas visbeidzot tika noraidīta. Kompetentās iestādes atteicās to atzīt par ārkārtas apstākļiem (vācu valodā — "Härte"), jo attiecīgā zemes gabala izmantošana par ganībām saskaņā ar *StAUN* programmu ("ganību izmantošana dabas aizsardzības labā") nebija lauksaimniecisks un ekoloģisks pasākums saskaņā ar regulas 40. panta 5. punktu kopsakarā ar Ieviesošā likuma 13. pantu.

15. Grotess pārsūdzēja šo lēmumu un tagad prasa, lai *Amt* atzītu viņa uz aramzemi pamatotās tiesības uz maksājumu. Iesniedzējtiesa norāda, ka, pamatojoties uz regulas 61. pantu kopsakarā ar Ieviesošā likuma 5. panta 3. punkta 2) apakšpunktu, jautājums par to, vai tiesības uz maksājumu par lauksaimniecības platībām ir izlemjams, pamatojoties uz aramzemi vai ganībām, ir nosakāms Vācijā saskaņā ar atbilstīgo izmantošanas veidu 2003. gada 15. maijā. Tomēr šajā datumā attiecīgais zemes gabals bija ganības. Tādēļ atzīt tiesības uz maksājumu, pamatojoties uz

aramzemi, nebūtu iespējams, ja vien nav "ārkārtas apstākļu" regulas 40. panta izpratnē.

16. Tādēļ, uzskatot, ka lietas atrisinājumam pamata tiesvedībā ir nepieciešama Kopienu tiesību interpretācija, iesniedzējtiesa uzskata, ka Tiesai ir jāuzdod šādi jautājumi prejudiciālā nolēmuma saņemšanai:

"1) Vai *force majeure* apstākļu atzīšana [regulas] 40. panta 5. punkta izpratnē attiecībā uz platībatkarīga maksājuma summu ir jāņem vērā arī tad, ja lauksaimnieciskais un ekoloģiskais pasākums, kas turpinās 2003. gada 15. maijā, ir vienīgi (pastāvīgo) ganību izmantošanas saglabāšana, taču hronoloģiski (vai katrā ziņā "nekavējoties") tā seko pasākumam, uz kura pamata aramzeme ir pārveidota par pastāvīgām ganībām?

2) Ja uz pirmo jautājumu atbilde ir apstiprinoša:

vai *force majeure* apstākļu atzīšana [regulas] 40. panta 5. punkta izpratnē attiecībā uz platībatkarīga maksājuma summu jāņem vērā tikai tad, ja zemesgabala izmantošanas izmaiņas, pārveidojot aramzemi par pastāvīgām ganībām, ir veiktas, pamatojoties (tieši) uz dalību lauksaimnieciskā un ekoloģiskā pasākumā minētās tiesību normas izpratnē?

3) Vai uz *force majeure* apstākļu atzīšanu [regulas] 40. panta 5. punkta izpratnē attiecas prasība, lai lauksaimnieks, kurš iesniedz pieteikumu, būtu arī persona, kas ir veikusi izmantošanas izmaiņas, vai arī uz *force majeure* apstākļiem šīs tiesību normas izpratnē sekmīgi var atsaukties arī lauksaimnieks, kurš lauksaimnieciskā un ekoloģiskā pasākumā ir "iestājies" vēlāk?"

III — Vērtējums

A — *Lietas dalībnieku galvenie argumenti*

17. Komisija būtībā norāda, ka atbilstoši regulas 40. panta 5. punkta mērķim un sistēmai aplūkotie divi līgumi būtu jāuzskata par vienu vienību. Attiecībā uz otro jautājumu Komisija būtībā apgalvo, ka tikai cēloņsakarības esamība starp attiecīgā zemes gabala izmantošanas veida maiņu un dalību lauksaimnieciskā un ekoloģiskā pasākumā ļauj, aprēķinot tiesību uz maksājumu summu, neņemt vērā faktu, ka regulas 61. pantā norādītajā atsauces datumā zemes gabalu vēl arvien faktiski izmantoja kā pastāvīgas ganības. Attiecībā uz trešo jautājumu Komisija apgalvo, ka regulas 40. panta 5. punkta mērķiem kopsakarā ar 61. pantu nebūtiska nozīme ir lauksaimnieka personai, kuram zeme bija turējumā attiecīgajā laikposmā (kuras izmantošana tika mainīta ārkārtas apstākļu dēļ), un tā lauksaimnieka identitātei, kurš sākotnēji mainīja šī zemes gabala izmantošanas veidu.

18. Grotess būtībā norāda, ka, ja Vācija būtu izvēlējusies ieviest VMS vēsturisko modeli, tad regulas 40. panta 5. punkts būtu tam tieši piemērojams. Pamatojoties uz šī noteikuma jēgu un mērķi, viņš secina, ka šajā noteikumā paredzētā režīma ieviešanai reģionālā modeļa kontekstā nebūtu jārada atšķirīgs rezultāts. Savā argumentācijā Grotess secina, ka šīs lietas mērķiem nav būtiski, vai runa ir par pirmo lauksaimniecisko un ekoloģisko pasākumu vai par pasākumu, kas ir tā turpinājums. Attiecībā uz otro jautājumu Grotess būtībā norāda, ka vienīgais izšķirošais faktors ir fakts, ka, ņemot vērā viņa dalību lauksaimnieciskajā un ekoloģiskajā pasākumā, attiecīgā persona nespēja izmantot zemes gabalu citādāk kā vien kā ganības. Attiecībā uz trešo jautājumu Grotess faktiski apgalvo, ka šīs lietas mērķiem nav būtiski, ka pārējie lauksaimnieki

apsaimniekoja attiecīgo zemes gabalu saistībā ar lauksaimniecisko un ekoloģisko pasākumu.

ka viņš būs tādā pašā tiesiskajā situācijā kā šis priekšgājējs.

B — *Vērtējums*

19. Vācijas valdība norāda, ka pienācīgais atsauces datums ir 2003. gada 15. maijs. No tā izriet, ka uz pirmo jautājumu būtu jāatbild tādējādi, ka ir jāuzskata, ka pastāv ārkārtas apstākļi, ja lauksaimnieka ražošanas darbību ietekmēja lauksaimnieciskais un ekoloģiskais pasākums pārskata laikposmā, proti, 2003. gada 15. maijā, ieskaitot tādos apstākļos, par kādiem ir pamata tiesvedība. Attiecībā uz otro jautājumu Vācijas valdība apgalvo, ka fakts, ka — pat pirms lauksaimnieciskais un ekoloģiskais pasākums tika uzsākts — pastāvīgās ganības jau piederēja holdingam un ka lauksaimnieciskais un ekoloģiskais pasākums veicināja tā saglabāšanu par ganībām, nav pietiekams, lai uzskatītu to par ārkārtas apstākļiem saskaņā ar 40. panta 5. punktu. Šajā ziņā nepietiek arī ar to, ka lauksaimnieks pārvērta zemes gabalu pastāvīgās ganībās, lai vēlāk piedalītos lauksaimnieciskajā un ekoloģiskajā pasākumā ar mērķi uzturēt pastāvīgās ganības. Attiecībā uz trešo jautājumu Vācijas valdība norāda, ka, ja zeme tiek nodota lauksaimniekam, kurš piekrīt pārņemt saistības, kuru uzņemšanās notikusi saistībā ar lauksaimniecisko un ekoloģisko pasākumu, lauksaimnieks var sagaidīt, ka pret viņu neizturēsies nelabvēlīgāk kā pret viņa priekšgājēju un

1) Pirmais jautājums

20. Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai tādos apstākļos, kādi ir pamata tiesvedībā — kad zeme tiek izmantota kā ganības saistībā ar lauksaimniecisko un ekoloģisko pasākumu, kas turpinājās regulas 61. pantā paredzētajā atsauces datumā un kas ir vienīgi (pastāvīgo) ganību izmantošanas saglabāšana, bet nemanāmi ir saistīts laikā ar lauksaimniecisko un ekoloģisko pasākumu, saskaņā ar kuru notika aramzemes pārveidošana par pastāvīgām ganībām, — šīs regulas 40. pants būtu jāinterpretē, pamatojoties uz vispārēju iepriekšējā lauksaimnieciskā un ekoloģiskā pasākuma un pasākuma, kas bija pēc tam, vērtējumu.

21. Principā no regulas 40. panta 5. punkta ir skaidrs, ka 40. panta 1., 2. un 3. punkts ir piemērojami *mutatis mutandis* lauksaimniekiem, kuriem pārskata laikposmā bija lauksaimnieciskās un ekoloģiskās saistības atbilstoši Regulām Nr. 2078/92 un Nr. 1257/1999.

22. Kā norādīja Vācijas valdība, attiecībā uz uzdoto pirmo jautājumu mums būtu jāuzskata, ka ir konstatēta šādu saistību esamība. Turklāt nekas 40. panta 5. punktā neliek domāt, ka tam ir jābūt lauksaimnieciskajam un ekoloģiskajam pasākumam, ko uzņemas pirmo reizi, vai ka nav jāņem vērā pasākums, "kurš laika ziņā ir nemanāmi saistīts [..] ar pasākumu, saskaņā ar kuru notikusi pāreja no aramzemes uz pastāvīgām ganībām" [5].

23. Pirmkārt, regulas 37. pantā ir noteikts vispārējs noteikums pamatsummas aprēķināšanai, kas būtībā ir lauksaimniekam saskaņā ar VI pielikumā minētajām atbalsta shēmām katrā pārskata laikposma kalendārajā gadā, kurš ietver 2000., 2001. un 2002. gadu [6], piešķirto maksājumu kopējo summu vidējais rādītājs trijos gados, kas aprēķināts un koriģēts saskaņā ar VII pielikumu (VMS "vēsturiskais modelis"). Lauksaimnieks saņem tiesības uz maksājumu par hektāru, ko aprēķina, pamatsummu dalot ar trīs gadu vidējo lielumu, kurš attiecas uz visiem hektāriem, kas pārskata laikposmā deva tiesības uz tiešajiem maksājumiem, kuri uzskaitīti VI pielikumā.

24. Tomēr Vācija ir izvēlējusies VMS "reģionālo modeli" [7]. Būtībā jautājums par to, vai tiesības uz maksājumu par lauksaimniecības platībām ir jānosaka, pamatojoties uz aramzemi vai ganībām, tiek noteikts saskaņā ar atbilstīgo izmantošanas veidu 2003. gada 15. maijā [8].

5 — Interesanti, ka Vācijas valdība norādīja, ka zemju, kurām ir tiesības brīvi pielāgot lauksaimnieciskus un ekoloģiskus pasākumus savam piedāvājumam, tiesiskajā regulējumā ir atrodami gan pasākumi, kas atbalsta aramzemes pārveidošanu pastāvīgās ganībās, gan pasākumi, kas veicina jau esošo pastāvīgo ganību saglabāšanu, kuras varētu tikt likumīgi izmantotas citādi.

6 — Skat. regulas 38. pantu.

7 — Šajā lietā, pamatojoties uz regulas 59. panta 3. punktu. Attiecībā uz reģionālā modeļa pretnostatījumu vēsturiskajam modelim skat. Norer, R., *Rechtsfragen der Reform der Gemeinsamen Agrarpolitik 2003, Einheitliche Betriebsprämie und Cross Compliance in europa-, verfassungs-, verwaltungs- und zivilrechtlicher Analyse*, Vīne — Grāca: NWV, 2007, tostarp 78.–89. lpp.

8 — Skat. regulas 61. pantu kopsakarā ar Ieviesošā likuma 5. panta 3. punkta 2) apakšpunktu. Ņemot vērā uzdotos jautājumus, šeit ir būtiska tikai tā saucamā platībatkarīgā summa atbilstoši regulas 59. panta 3. punktam.

25. Kā norādīja iesniedzējtiesa, šajā datumā attiecīgais zemes gabals bija ganības [9]. Tādēļ nevar tikt atzītas Grotesa lūgtās tiesības uz maksājumu, pamatojoties uz aramzemi, ja vien nebija grūtību vai ārkārtas apstākļu regulas 40. panta izpratnē [10].

26. Komisija pareizi norāda, ka regulas 61. pantā nav atsauces uz 40. pantu [11]. Regulas III sadaļas par VMS 5. nodaļas 1. iedaļas "Reģionālā izpilde" 61. pantā ir detalizēti tie noteikumi pārskata datuma noteikšanai, kas jāņem vērā, un tajā dalībvalstīm nav atstāta jebkāda rīcības brīvība, nosakot pārskata laikposmu. No tā izriet, ka Kopienu likumdevējs nav noteicis ne formālus noteikumus regulas 40. panta 5. punkta piemērošanai attiecībā uz tiešā atbalsta shēmām 61. panta ietvaros, ne ir pilnvarojis dalībvalstis noteikt tā piemērošanu valsts tiesībās.

27. Tomēr šķiet, ka būtu atbilstoši piemērot regulas 40. panta 5. punktu 61. panta kontekstā pēc analoģijas [12].

28. Šajā sakarā ir jānorāda, ka noteikuma par grūtībām vai ārkārtas apstākļiem regulas 40. panta 5. punktā mērķis ir nodrošināt, lai to saistības veikt ekstensifikāciju nelabvēlīgi neskartu lauksaimniekus, kuri piedalījās ES vides pasākumos lauksaimniecības nozarē laikā no 2000. līdz 2002. gadam. Šādas nelabvēlīgas sekas var rasties, ja ražošana laikposmā, kas ir būtisks pamatsummas aprēķinam, tika nelabvēlīgi skarta dalības lauksaimnieciskā un ekoloģiskā pasākumā dēļ. Ir arī iespējams — kā šajā lietā — ka, pārvēršot aramzemi ganībās, pildot saistības sakarā ar lauksaimnieciskiem un ekoloģiskiem pasākumiem, tādējādi lauksaimniekam tiek piešķirta mazāka

9 — 1999. gada pārvaldības līgums, kā arī 2003. gada 3. marta papildlīgums, kura termiņš beidzās 2003. gada 31. decembrī.

10 — Attiecībā uz daudzskaitlīgām problēmām pārveidošanas par holdingiem un ārkārtas apstākļu (grūtību) kontekstā skat. Krämer, S., *Die Berücksichtigung von Betriebsübergaben und Härtefällen im Rahmen der Agrarreform 2003*, Agrar- und Umweltrecht, 35. gadagājums, 2005, 12. burtnīca, 381.–387. lpp.

11 — Pretēji regulas 59. un 60. pantam. Turklāt 58. pantā ir noteikts, ka dalībvalstis var piemērot 1.–4. nodaļā noteikto VMS, "ievērojot šajā iedaļā paredzētos nosacījumus".

12 — Skat. 2006. gada 26. oktobra spriedumu lietā *Koninklijke Coöperatie Cosun* (Krājums, I-10211. lpp., 48.–52. punkts), kurā tika minēts 1985. gada 12. decembra spriedums lietā 165/84 *Krohn* (*Recueil*, 3997. lpp., 14. punkts). Spriedumā lietā *Krohn* Tiesa nosprieda, ka "uzņēmumi var pamatoti atsaukties uz tādas regulas piemērošanu pēc analoģijas, kura parasti tiem nav piemērojama, ja tie pamato, ka tiesiskais režīms, kas uz tiem attiecas [..]: i) ir ļoti līdzīgs tam režīmam, kuru tie lūdz piemērot pēc analoģijas [..], un ii) ka tajā ir trūkums, kas nav saderīgs ar vispārējo Kopienu tiesību principu un ko šī piemērošana pēc analoģijas ļauj novērst".

tiesību uz maksājumu platībatkarīga summa, nekā tā būtu, šādu pārveidošanu neveicot.

29. Lai gan šīs bažas ir skaidri norādītas saistībā ar VMS vēsturisko modeli, nemainīgs paliek tas, ka ir iespējams, ka attiecīgā zemes gabala izmantošana par ganībām regulas 61. pantā paredzētajā datumā (reģionālajā modelī) ir pamatota uz tāda paša veida saistībām. Tādēļ šīs lietas mērķiem abus tiesiskos režīmus var uzskatīt par ļoti līdzīgiem.

30. Vācijas valdība pareizi norādīja, ka 40. panta 5. punkta pamatā esošais mērķis ir nodrošināt lauksaimniekiem to tiesiskās paļāvības aizsardzību, kā arī, ir jāpiebilst, to tiesisko noteiktību.

31. Tiesa spriedumā lietā *Nijemeisland* [13], kas attiecās uz Regulām Nr. 795/2004 un Nr. 1782/2003, nosprieda, ka "tiesiskās drošības princips, kas ir Kopienu tiesību vispārējs princips, prasa, lai Kopienu tiesiskais regulējums, kas ir saistošs tiesīgajai personai, būtu skaidrs un precīzs, lai tā varētu nepārprotami zināt savas tiesības un pienākumus un varētu arī atbilstoši rīkoties. [..] Pamata lietā Neiemeislands, savu vainu ne apstrīdot, ne arī atzīstot, piekrita sodam, kas atbilstoši tajā laikā spēkā esošajam tiesiskajam regulējumam attiecās uz maksājuma zaudēšanu kalendārajā gadā. Tajā laikā viņam nebija iespējams paredzēt, ka viņa lēmums varētu ietekmēt nākotnes tiešos maksājumus atbilstoši 2003. gadā pieņemtai regulai. Pirms [regulas] stāšanās spēkā Neiemeislands nevarēja paredzēt, ka viņa izslēgšana no maksājuma saņemšanas ietekmēs vienreizējā maksājuma summu un tātad varēs radīt finanšu sekas, kas viņam būs nelabvēlīgas vairākus gadus".

32. Spriedumā lietā *Deetzen* [14], piemēram, Tiesa nosprieda, ka, "ja [..] ražotāju kā šajā lietā Kopienas pasākums ir mudinājis uz laiku apturēt [piena un piena produktu] mārketingu vispārējās interesēs, saņemot par to piemaksu, viņš var tiesiski paļauties, ka līdz viņa saistību beigu termiņam viņu neskars ierobežojumi, kas viņu skar tieši tādēļ, ka viņš guva labumu no iespējām, ko piedāvā Kopienu noteikumi".

13 — 2009. gada 11. jūnija spriedums lietā C-170/08 (Krājums, I-5127. lpp., 44. un 45. punkts). Pirmajā minētajā punktā Tiesa tostarp atsaukusies uz 1981. gada 9. jūlija spriedumu lietā 169/80 *Gondrand and Garancini* (*Recueil*, 1931. lpp., 17. punkts).

14 — 1988. gada 28. aprīļa spriedums lietā 170/86 (*Recueil*, 2355. lpp., 13. punkts). Skat. arī 1988. gada 28. aprīļa spriedumu lietā 120/86 *Mulder* (*Recueil*, 2321. lpp., 24. punkts).

33. Visbeidzot, vēlos norādīt, ka Kopienas likumdevējs Regulas Nr. 795/2004 38. panta 4. punktā ir noteicis, ka reģionālā modeļa kontekstā regulas 40. pants ir piemērojams *mutatis mutandis*.

34. Visi iepriekš minētie apsvērumi norāda par labu regulas 40. panta 5. punkta piemērošanai pēc analoģijas 61. panta kontekstā.

35. Īpaši pievēršoties pirmajam jautājumam, iesniedzējtiesa norāda, ka ir šaubas gadījumos, kad runa ir nevis par lauksaimniecisko un ekoloģisko pasākumu, kurš turpinās 2003. gada 15. maijā, kura dēļ aramzeme tiek aparta un pārvērsta ganībās, bet gan tad, kad attiecīgais pasākums ir cita lauksaimnieciskā un ekoloģiskā pasākuma — kā pasākuma saskaņā ar Regulu Nr. 2078/92 un Nr. 1257/1999 — turpinājums ("saglabāšana"), kura dēļ aramzeme tika pārvērsta par ganībām [15]. Iesniedzējtiesa norāda, ka tā zina par 1999. gada pārvaldības līgumu, kurš vēl turpinājās 2003. gada 15. maijā, kurš saskaņā ar šo līgumu bija noslēgts "atbilstoši Regulai Nr. 2078/92" un, ievērojot iepriekšējo līgumu, arī attiecās uz piecu gadu laikposmu. 1994. gadā, kad sākās iepriekšējais līgums, minētais zemes gabals tika aparts un pārvērsts no aramzemes (pastāvīgās) ganībās.

36. Piekrītu Komisijai, ka, ņemot vērā regulas 40. panta 5. punkta mērķi [16] un uzbūvi, abi aplūkojamie līgumi būtu jāuzskata par vienu veselu, ciktāl tajos abos ir atsauce uz saistībām par labu pasākumiem regulas 40. panta 5. punkta pirmās daļas mērķiem un abi ir nemanāmi saistīti laikā. Patiesi, kā norādīja Vācijas valdība, šajā sakarā primārais nosacījums ir tas, ka sākotnējais lauksaimnieciskais un ekoloģiskais pasākums atbilst visiem regulas 40. panta 5. punkta nosacījumiem.

37. No tā izriet, ka tādos apstākļos, kādi ir pamata tiesvedībā, kad zemes gabals tiek izmantots kā ganības saistībā ar lauksaimniecisko un ekoloģisko pasākumu, kurš turpinājās regulas 61. pantā paredzētajā atsauces datumā un kurš ir tikai zemes gabala izmantošanas

15 — Šajā sakarā "tūlītējas saistības" gadījumā starp sekojošo pasākumu un lauksaimniecisku un ekoloģisku pasākumu, kura dēļ notiek (zemes) aparšana, dokumentā, ko publicējusi *Bundesministerium für Verbraucherschutz, Ernährung und Landwirtschaft* [Federālā Patērētāju aizsardzības, pārtikas un lauksaimniecības ministrija] Vācijā ("Meilensteine der Agrarpolitik", 2006, 100. punkts), ir norādīts, ka būtu iespējams atzīt, ka pastāv "ārkārtas apstākļi".

16 — Kā norādīju iepriekš, tā mērķis ir nodrošināt, lai lauksaimnieki, kuri ir piedalījušies ekoloģiskā pasākumā attiecīgajā pārskata laikposmā, netiktu sodīti par šādu rīcību.

par (pastāvīgām) ganībām saglabāšana, bet ir nemanāmi saistīts laikā ar lauksaimniecisko un ekoloģisko pasākumu, saskaņā ar kuru ir notikusi pārveide no aramzemes pastāvīgās ganībās, šīs regulas 40. pants ir jāinterpretē, pamatojoties uz vispārēju iepriekšējā lauksaimnieciskā un ekoloģiskā pasākuma un tam sekojošā pasākuma vērtējumu.

39. Būtībā iesniedzējtiesa norāda, ka nav skaidrs Kopienu tiesību kontekstā, vai — kā, šķietami, uzskata *StAUN* — grūtības vai ārkārtas apstākļi var tikt atzīti tikai tad, ja ir konstatēts, ka izmantošanas veida maiņa no aramzemes uz ganībām ir notikusi tikai saistībā ar dalību lauksaimnieciskajā un ekoloģiskajā pasākumā. Turklāt iesniedzējtiesa norāda, ka ir iedomājami arī tādi apstākļi, kad — kā divos atsevišķos aktos — lauksaimnieks izveido platību kā ganības un tikai tad izdomā to izmantot tā, lai viņš varētu saņemt ar lauksaimniecisko un ekoloģisko pasākumu piešķirtās atbalsta iespējas. Ja viņš piedalās šādā pasākumā, tas nozīmē, ka arī viņu negatīvi skar saistības veikt ekstensifikāciju.

2) Otrais jautājums

38. Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, kā tas ir, ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai 40. panta 5. punkts kopsakarā ar regulas 61. pantu ir jāinterpretē tādā nozīmē, ka tikai tad, ja pastāv cēloņsakarība starp zemes gabala izmantošanas veida maiņu un dalību lauksaimnieciskajā un ekoloģiskajā pasākumā, tas ļauj — tiesību uz maksājumu aprēķina kontekstā — neņemt vērā faktu, ka regulas 61. panta paredzētajā atsauces datumā šis zemes gabals vēl arvien tika izmantots kā pastāvīgas ganības.

40. Komisijai ir taisnība, kad tā norāda, ka no regulas 40. panta 5. punkta šķietami izriet, ka cēloņsakarības esamība starp attiecīgā zemes gabala izmantošanas veida maiņu un lauksaimnieciskajām un ekoloģiskajām saistībām

nav jāpierāda [17]. Tomēr nemainīgs paliek tas, kā izriet no iepriekš minētajiem apsvērumiem, ka pamata tiesvedībā regulas 40. panta 5. punkts kopsakarā ar 61. pantu ir piemērojams pēc analoģijas, pamatojoties uz apsvērumu, ka attiecīgā persona izmanto attiecīgo zemes gabalu drīzāk vienā veidā, nevis otrā — tieši — to saistību dēļ, kuras tā ir uzņēmusies saistībā ar lauksaimnieciskā un ekoloģiskā pasākuma ieviešanu. Kā būtībā norādīja Vācijas valdība un Komisija, ja attiecīgā persona jau izmantojusi attiecīgo zemes gabalu kā ganības pirms savu saistību īstenot lauksaimniecisko un ekoloģisko pasākumu uzņemšanās un neatkarīgi no tām, tad pamatsummas aprēķinam attiecīgais zemes gabals būtu jāuzskata par tādu, kas atvēlēts ganībām.

41. Tādēļ uz otro jautājumu ir jāatbild apstiprinoši, proti, tādējādi, ka piemērojamo procesuālo normu kontekstā ir jāpierāda cēloņsakarības esamība starp lauksaimniecisko un ekoloģisko pasākumu un izmantošanas veida maiņu. Tomēr ir jāatceras, ka Tiesas judikatūrā ir vairākas norādes, ka dalībvalstīm nebūtu jānosaka procesuālās normas, kuras padara par neiespējamu praksē vai pārmērīgi apgrūtina ar Kopienu tiesībām piešķirto tiesību īstenošanu (efektivitātes princips) [18].

42. No tā izriet, ka regulas 40. panta 5. punkts kopsakarā ar 61. pantu ir jāinterpretē tādējādi, ka tiesību uz maksājumu summas aprēķina kontekstā pietiek tikai ar cēloņsakarības esamību starp zemes gabala izmantošanas veida maiņu un dalību lauksaimnieciskā un ekoloģiskā pasākumā, lai neņemtu vērā faktu, ka šīs regulas 61. pantā paredzētā atsauces datumā šis zemes gabals tika faktiski vēl arvien izmantots kā pastāvīgas ganības.

3) Trešais jautājums

43. Visbeidzot, iesniedzējtiesa uzdod jautājumu, vai saskaņā ar Kopienu tiesībām tieši lauksaimniekam, kurš ir aparis aramzemi, ir jābūt personai, kura apgalvo grūtību un

17 — 40. panta 5. punktā tiek tikai prasīts, lai pārskata laikposmā lauksaimniekiem būtu lauksaimnieciskas un ekoloģiskas saistības. Tā otrajā punktā tiek prasīts, lai attiecīgās saistības attiektos uz tajā norādīto pārskata laikposmu.

18 — Citu starpā skat. 1995. gada 14. decembra spriedumu apvienotajās lietās C-430/93 un C-431/93 *van Schijndel* un *van Veen* (*Recueil*, I-4705. lpp., 17. punkts), 2003. gada 9. decembra spriedumu lietā C-129/00 Komisija/Itālija (*Recueil*, I-14637. lpp., 25. punkts), 2007. gada 13. marta spriedumu lietā C-432/05 *Unibet* (Krājums, I-2271. lpp., 43. punkts) un 2007. gada 7. jūnija spriedumu apvienotajās lietās no C-222/05 līdz C-225/05 *van der Weerd* u.c. (Krājums, I-4233. lpp.).

ārkārtas apstākļu esamību saskaņā ar 40. panta 5. punktu. Šajā lietā saimniecība, no kuras radās Grotusa saimniecība, kļuva par 1999. gada pārvaldības līguma dalībnieci (saskaņā ar 2003. gada 3. marta papildlīgumu), tikai sākot ar 2002. gada 31. decembri, proti, tikai no tā termiņa pēdējā gada.

44. Tomēr iesniedzējtiesa pareizi uzskata, ka pat šādos gadījumos ir iespējams ņemt vērā negatīvās sekas tiem lauksaimniekiem, kuri ir piedalījušies ES vides pasākumā lauksaimniecības nozarē, no kā izriet saistības veikt ekstensifikāciju. Ja līgums nav ilglaicīgs, it īpaši platība, kurā tiek veikts lauksaimniecisks un ekoloģisks pasākums (un ar to saistītie izmantošanas ierobežojumi), bieži tiek pārņemta ar domu izmantot to kā aramzemi atkal nākotnē. Šajā lietā šī cita izmantošana notika 2004. gadā, kad tika audzēta skābbarības kukurūza.

45. Kā norādīja Vācijas valdība, ja zemes gabals tiek nodots lauksaimniekam, kurš piekrīt pārņemt saistības, kas ir uzņemtas saistībā ar lauksaimniecisko un ekoloģisko pasākumu, šis lauksaimnieks var uzskatīt, ka pret viņu neizturēsies nelabvēlīgāk kā pret viņa priekšgājēju un ka viņš būs tādā pašā tiesiskajā situācijā kā šis priekšgājējs. Ar nosacījumu, ka ir izpildīti visi pārējie nosacījumi, viņam būtu jāvar atsaukties uz grūtībām vai ārkārtas apstākļiem atbilstoši regulas 40. panta 5. punktam kopsakarā ar 61. pantu.

46. Tādējādi regulas 40. panta 5. punkts kopsakarā ar 61. pantu ir jāinterpretē tādējādi, ka nav izšķirošas nozīmes tam, vai lauksaimnieks, kurš iesniedza tiesību uz maksājumu pieteikumu, ir tas pats lauksaimnieks, kurš veica zemes gabala izmantošanas veida maiņu.

IV — Secinājumi

47. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, iesaku Tiesai uz *Verwaltungsgericht Schwerin* iesniegtajiem jautājumiem sniegt šādu atbildi:

"1) tādos apstākļos kā pamata tiesvedībā, kad zemes gabals tiek izmantots kā ganības saistībā ar lauksaimniecisko un ekoloģisko pasākumu, kurš turpinājies Padomes 2003. gada 29. septembra Regulas (EK) Nr. 1782/2003, ar ko izveido kopīgus tiešā atbalsta shēmu noteikumus saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku un izveido dažas atbalsta shēmas lauksaimniekiem un groza Regulu (EEK) Nr. 2019/293 un vairākas citas regulas, 61. pantā paredzētajā atsauces datumā un ar ko tiek tikai saglabāta (pastāvīga) izmantošana par ganībām, bet kas laikā ziņā ir nemanāmi saistīts ar lauksaimniecisko un ekoloģisko pasākumu, saskaņā ar kuru aramzeme tikusi pārveidota par pastāvīgām ganībām, šīs regulas 40. pants ir jāinterpretē, pamatojoties uz vispārēju iepriekšējā lauksaimnieciskā un ekoloģiskā pasākuma un tam sekojošā pasākuma vērtējumu;

2) Regulas Nr. 1782/2003 40. panta 5. punkts kopsakarā ar 61. pantu ir jāinterpretē tādējādi, ka tiesību uz maksājumu summas aprēķina kontekstā pietiek tikai ar cēloņsakarības esamību starp zemes gabala izmantošanas veida maiņu un dalību lauksaimnieciskā un ekoloģiskā pasākumā, lai netiktu ņemts vērā fakts, ka šīs

regulas 61. pantā paredzētā atsauces datuma laikā šis zemes gabals ticis faktiski vēl arvien izmantots kā pastāvīgas ganības;

3) Regulas Nr. 1782/2003 40. panta 5. punkts kopsakarā ar 61. pantu ir jāinterpretē tādējādi, ka nav izšķirošas nozīmes tam, vai lauksaimnieks, kurš iesniedzis tiesību uz maksājumu pieteikumu, ir tas pats lauksaimnieks, kurš veicis zemes gabala izmantošanas veida maiņu."